

خه نكل يا نك پوه

د

اروانبال استان گل پا چا الفت

جرمنی ۲۰۱۱ میلادی کال

www.ulfat.de

فهرست

سریک:	مخ:	سریک:	مخ:
دعا	۲-۱	اسم تادویل!	۱۱-۱۳
رحم و کوره	۳-۲	عجب انسان	۱۳
سودا کوره!	۳	خان لالا	۱۳-۱۴
خلک و پېژنئی!	۵-۴	رشوتونه	۱۴-۱۵
دکوم خُای دی؟	۵	دمتلقینو و منطق	۱۵
کوم یو بنه دی؟	۶	د بنه خُودار	۱۵
و بنیه خوک دی؟	۶	مور په هر چاپسی نه خو	۱۵
رشوت خوره! ته راپه یاد شوې	۷	په خروکینی هم الفت شته	۱۶
سیاست	۷	درجب خان دعوتنامه	۱۶
خلک خه واییی؟	۸-۷	نتیجه یعنی خه؟	۱۶-۱۷
خوک واییی؟	۸	انسان یعنی خه	۱۷-۱۸
خه وکورو؟	۱۰-۹	خوشحالی او غم	۱۸-۱۹
ووېرئ او مته وېرئ!	۱۱-۱۰	آرزو	۲۰-۲۱

بسم الله الرحمن الرحيم

دعا

دېول جهان واكداره! ته هرڅه لرې او هرڅه كولى شي د هرچا اميد تاته كېږي او هر څوك هرڅه له تاغواړي، ستا خزاني او كار خانې ډكې دي، ستا په باغونو كښې د شودو، شرابو او غسلو ويالې بهېږي. ستا بخشونه او انعامونه بې پايانه دي، ستا د رحمت نور په ځمكو او اسمانو كښې نه ځاېږي. فقيران او مسكينان درنه د ډوډۍ سوا ل كوي. ماره او بډايان درنه اشته او د هضمولو قوت غواړي. څوك درنه په زاريو او دعاگانو اولادونه غواړي ځنې وائي چې مال او دولت راكړه! يو وائي جنت مې په كار دى بل وائي له د وزخه امان او پناه غواړم. څوك د حورو شوقمن دى او د چا غلمانو ته نيم زړه نشته. مرتبې او لوړې درجې له تاسره دي، كاميابي او موفقيت ستا په توفيق حاصلېږي. دين او دنيا ستا په لاس كښې دي، راحت او زحمت، عزت او ذلت ستا له خوا انسان ته رسي. بهار او خزان ته راولې، مرگ او ژوند ستا په اختيار كښې دي. هرڅه ته كوي او هرڅه له تاغوبتل كېږي. ددې جهان او د هغه جهان اجر وونه، خيرونه، خوندونه او خوشحالي خلكو ته ته ور كوي. زه پوهېږم چې تاسره هرڅه شته. مگر زه هرڅه نه غواړم. زما دعا او د زاهدانو دعا، زما ارزو او د پاد شاهانو ارزو يوراز نه ده. زما سوا ل د بډايانو او مسكينانو له سوا ل ډېر فرق لري. زه نه وایم چې ځمكې او پيسې راكړه. نه غواړم چې عزت مې ډېر لوړ او رتبه مې لوړه شي. موټرونه او اسونه مې نه دي په كار. قصر وونه او عمارتونه نورو ته وركړه!

پتي او باغونه هغه چاته وبخښه چې په خاورو نه مړېږي.
 په بانکونو کې د سوداګرو پيسې زياتې کړه.
 د بزګرۍ اعتبار مه راکوه! ځکه چې ستا په اطاعت او عبادت له خلکو نه اجرا و عزت غوښتل راته ښه نه ښکاره کېږي.
 زه له دې ټولو نه تېرېم او نور څه غواړم.
 زه هغه څه غواړم چې ته بې هم غواړې او په طلب کې بې بې.
 هو! زه ستا له رضانه خلاف څه نه غواړم.
 زه وایم په جهان کې د ظلم بيرغ نسکور کړه.
 حق او عدالت ته قوت ورکړه!
 په زړونو کې رحم او د خير مينه واچوه!
 په دماغونو کې د حق نور او د حقيقت رڼا پيدا کړه!
 ته کولی شې چې د ظلم قوت په وړو وړو کابو میده میده او ذرې ذرې کړې يا د هوا په مياشو ظالمان تباه کړې.
 مگر مور د اتوم په بمونو هم ډاکار نشو کولی.

رحم وکړه

د تورې کېږدی او د ډېرو رمو خاونده!
 په دې سره او ټکنده غرمه کېږي.
 په دې وچه بیدیا اوسپیره صحرا کې چې یخې او به یخ سیوری، توده ډوډۍ، شوډې او مستې، کوچ او پیروي،
 کورت او غوري، پوڅې او پنیرونه هر څه له تاسره دي.
 په خوارانو او بې وزلو رحم وکړه!
 له مسافرو او لارویو نه خپل خوړونکي سپي ایسار کړه!
 هر څوک چې راځي اوستا د کېږدی ترسیوري لاندې کېږي هغه له خپلو سپیونو ساته او قدرې کوه!
 ای د خروړو سپیو خاونده!
 ستاد سپیو تاوان له تارسیري او د دوی په ضرر باندې ته نیولی یې.
 سپي او نفس دواړه یوشان دي او هرشي ته خوله اچوي.
 ته خپل سپي ونیسه او په مور رحم وکړه!

ته په خپلو سپيو دا گمان مه کوه چې دوى به هروخت ستا دښمنو او غليمانو ته غايي.
 دوى ډېر ځله داسمان ستورو اوسپورمى. ته هم غايي او ستا په ملگرو او اشنايانو هم بلوسي اوغوتې وهي.
 آه- هېڅوک زما نارې نه اوري.
 دخپلوسپيو حملې هم نه ويني.
 دوى ولې څه نه اوري؟
 ولې څه نه ويني؟
 ولې په چارحم نه کوي؟
 پردي خوبه نه وي؟ کېردى- خود پښتنو معلومېري.

سوداگره!

هرڅه چې خرڅوې هغه خرڅ کړه مگر خپل دين او ايمان مه خرڅوه!
 هرڅه چې خوړې هغه وخوره! مگر سودمه خوره! اوپنځه گوتې په خوله مه منډه. هرڅه چې اخلي هغه واخله مگر د
 خوار وغريب ازار مه اخله!
 له هر ځايه چې هر څه راوړې راپې وړه! مگر کوره! چې بې انصافي او بيرحمي درسره رانورې.
 په اسونو او موټرو سوربړه! خود چاپه اورومه سپربړه!
 له ښاره اوزه خوله نرخه اوله چتې مه اوزه!
 لوى لوى کورونه د ځان لپاره جوړ کړه! خودخپل واورې دبل په بام مه غورځوه!
 پتي ډېرپيدا کړه مگر خپل پتي مه درنوه! او ځانته اغزي مه کړه.
 دځان غم دې وخور اوس د نوروغم هم وخوره!
 لوړې بنکلي دې پيدا کړې لوړ همت هم پيدا کړه!
 خلک وايي په ډېروليونى خوښ دى ته هم په لږه گټه قانع شه او ليونى کېره مه!
 بډايانو وپېژندلې مگر خوار اوغريب دې نه پېژني.
 راشه! دوى ته هم ځان وښيه ددوى په غم کېښې شرکت وکړه!
 په دې شرکت کېښې که هرڅومره سهمونه ولرې هغه هېڅکله نه ضايع کېږي او گټه بې يوپه لسه بلکه بې حساب ده مگر
 دا سودنا روا نه دى روادى، بې انصافي نه ده انصاف دى.

خلك وپېژنئ!

هغه څوك چې د مملكت كارونه بې په لاس كښي دي او د واک و اختيار خاوندان بلل كېږي يا په وطن كښي تاثير اونفوذ لري پوره وپېژنئ!

هغه كسان چې زموږ لپاره خدمت كوي يا زموږ په سرتجارت كوي بايد وپېژنو او ښه بې وپېژنو.

پېژندل دانه دي چې فلانكي رئيس يا وزير دى، هغه بل په ملك او وطن كښي ډېر عزت او اعتبار لري، ددې بل مال او دولت ډېر دى، يا په لوړو ځايو كښي په ښه نظريدل كېږي.

دا راز پېژندل زه نه وایم زما مقصد انسان شناسي او دسړو پېژندل دى نه د چوكيو او نومونو پېژندنه.

موږ بايد تر هر څه د مخه سړي وپېژنو او دامعرفت په صحيح ډول حاصل كړو.

ددې معرفت لپاره ډېرې پخې سترگې اوصايب نظريه كار دى.

د انسان جوهر او ذاتي قيمت معلومول د جواهرو له پېژندلو يو په څو گران اومههم كار دى.

انسان په ډېرو پردو او ډېرو رنگونو كښي پټ دى او غير له دغو جامونه ده نور كالي هم زښت ډېراغوستي دي او ډېر لباسي مخلوق دى.

دى په هر ځاى كښي بيله جلوه لري، دښېر په سړيو راز او په خلوت كښي بل راز دى.

په بازار كښي انگورنه خوري په كور كښي بوتلونه په سراړوي او په دوايرو كښي د خلكو ويني څښي.

موږ بايد دهر چا معنې اوحقيقت ته وگورو او په لباسونو، نومونو، رنگونو و نه غولېږو، كه تاسې زما منئ د چا قسونو،

منصبونو ته مه گورئ بلكې كار، فكر، ارادې عمل او ارزوگانوته بې وگورئ!

تاسو بايد په سړو بڼي وگرزئ! اوسړي ولټوئ!

هغه كسان چې د مملكت بهبود او سعادت غواړي او د اجتماعي درد احساس خاوندان دي هغه وپېژنئ او په محبت

ورته وگورئ!

اوس هغه وخت تېرشو چې يوسړى به د معاش او رتبې، عزت او اعتبار له مخې پېژندل كېده او بيا به د قوت او اقتدار له خوا ورته خلكو وكتل.

دې عصر هغه باداران او اگاهان له اعتباره وغورځول او د وطن خدمتگارانو ته په قدر او احترام گوري.

د دې وخت انسان په انسان کښې معنويت او فضليت لټوي.
 په دې وخت کښې هماغه سړی ښاغلی او منلی دی چې وطن او مملکت ته یې خیر او نفع رسېږي. او س هغه وختونه لارل چې خلکو به جاه و جلال یا دریا او تډویر په طلسم کښې ځانونه پټ کړل او چا به یې کار او عمل ته نه کتل.
 ددې زمانې ائینه بل راز ده او علاوه دلباس او جامو په صفایي او خیرنتوب، دانسان معنوي توروالی اوسپینوالی هم سړي ته ښيي.
 تاسې ښه څیرشئ! دغه لوی خلک او درتوب او مقامونو خاوندان ټول په رښتیا لوی نه دي، اونه ټول واړه خلک حقیقتاً واړه او کوچني دي.
 اوس مور پوهېدلې شو چې په مشرانو کښې کشران او په کشرانو کښې مشران شته.
 له لرې اوله ورايه خلکو ته مه گورئ او محض امریت او ماموریت په نظر کښې مه نیسئ! دوطن او مملکت صادق خدمتکاران له دروغجنو او مظاهره کوونکو نه بېل کړئ او خلک وپېژنئ!

د کوم ځای دی؟

یو کور یې دلته دی بل په کابل کښې، بل په یو بل ځای کښې.
 څه ځمکه په کوه د امان کښې لري، څه په بغلان کښې څه په یو بل ځای کښې.
 نغدې روپۍ یې په رشوتو نو دلته پیدا کړی مگر څه ورباندې نور بانکونه کوي په یو بل ځای کښې.
 ته ووايه چې دا د کوم ځای دی؟
 مینه یې له دې خلکو سره نشته او د نور و ملکنو خلک ورته ډېر گران دي.
 ددې وطن له شعر او موسیقۍ نه خوند نه اخلي او د خارجي موزیک په صفت مېرېږي نه. مور ته په نغوت او نفرت گوري او د پردیو مستخدمینو په مقابل کښې ډېره تواضع کوي. ته ووايه چې دا د کوم ځای دی؟
 دی د هېڅ ځای نه دی ځکه چې هر ځای دده دی اوسړی ورته هر ځای، ویلی شي.
 هو! دا هغه مرغان دي چې څلور فصلونه په څلور ممکلتونو کښې تېروي او وطن نه لري، وطن نه پېژني، دیوه وطن په هوا کښې نه الوزي او دوطن سړي او تو دې نشي تېرولی. دا هغه عیاشان دي چې یې له عیش او راحت نه نور څه نه پېژني او له وطن سره هېڅ مینه او علاقه نه لري.
 مور هغه کسان ددې وطن بللی شو چې دوطن په کابو او بوټو سر ورکوي او په سختو ورځو کښې دوطن په کارېږي که څه هم بوله او پتی نه لري او په زړو کو ډلو او جونگرو کښې اوسي.
 هو! زما په عقیده دا وطن د هغه چا نه دی چې د ډېرو ځمکوقبالي یې اخستي دي بلکه د هغه چا دی چې د وطن مینه یې په زړه کښې ده او له وطن سره علاقه لري.

کوم یو بنه دی؟

یو دی چې په خبرو ډېر بنه پوهېږي د هر مطلب لپاره ډېر بنه پیرایه او بنه دلایل پیدا کولی شي، د خپل منطق په زور هر څوک تېرباسی او له ډېره عقله وینسته چې.

ساحر نه دی مگر یوشی په بل راز بنودلی شي او د خلکو په اذهانو او نظرونو هر راز لوبې کوي. عملاً هېڅ نه کوي مگر په خوله هر څه کوي او هر کار ځانته منسوبوي.

بل هغه دی چې ډېرې خبرې او مبالغې نشي کولی، د ځان بنودلو او ځان ستایلو اقتدار نه لري په هره خبره کېږي لکه د شرومبو مچ نه لوېږي، دهرچا توجه ځانته نشي جلبولی په مجلسونو کېږي په وچ زور ځانته دخبرو موقع نه پیدا کوي او په پټه خوله کار کوي په دماغ کېږي بې بنه بنه فکرونه او په زړه کېږي بې د وطن اوقام مینه ډېره ده مگر په خوله څه نه وائي او خپل صفتونه نشي کولی.

ته ووايه! چې کوم یو بنه دی؟

زه خو وایم چې دی بنه دی مگر د هغه قدر کېږي او دده نه کېږي.

هغه پېژنو او دانه، د هغه ساحرانه کلمات راباندې اثر کوي او دده صفائي او معنوي فضیلت رانه پټ دی. هوا! مونږ په خبرو غولېږو او حقایق نشولیدلی.

مور باید دانقیصه رفع کړو او د خپل احساس او ادراک علاج وکړو.

مور په غورو او رو او په سترگو څه نه وینو ځکه کارونه خراب او خبرې بې دي.

و بنیه څوک دی؟

اصلي نوم بې نشم اخستلی مگر رسمي نوم بې مامور صاحب دی.

په کار نه پوهېږي مگر په خوشامدو او چاپلوسی ډېر بنه پوهېږي.

دلویو او معتبرینو په مخ کېږي د حاضر باش او خانه سامان کار کوي مگر د خورانو او غریبانو سلام هم نه اخلي.

سواد نه لري، مکتب بې نه دی لوستی، مدرسه بې نه ده لیدلی، اخبار او کتاب نشي لوستلی مگر ماموریت کولی او ساتلی شي.

په درباري اوضاعو کېږي دټولو استاذ دی مگر انسانیت اوسړیتوب بې هېڅ نه ده زده، مکتوب نشي لوستلی مگر شطرنج کولی شي.

لیاقت نه لري مگر ډوډی لري.

دخدای طاعت ته بې ملامتته ده مگر دامرانو په اطاعت کېږي اول نمبراخلې.

دنیا بې ډېره ده مگر همت بې کم دی.

تنخوا بې لږه ده او جایداد بې ډېر دی.

مسافر او فقیر ته یوه سوې مری نه ورکوي مگر مېلمنوته هره شپه چرکان حلالوي.

غل نه دی مگر له غلوسره سمه نیمه برخه لري. ساحر نه دی مگر په یو څو خبرولوی لوی خلک رانده او کاڼه کړي.

و بنیه! څوک دی؟

رشوت خوره! ته راپه ياد شوې

چاوويل: ټنډېرې مگر مېرېرې نه، ماته سمد لاسه ته راپه ياد شوې.
بل وويل: گېډه خوېې مړه ده مگر سترگې بې وري دي، بيا ته راپه ياد شوې.
يوه وويل: قصاب نه دی مگر ډېر خلک بې بې تېغه حلال کړي دي، دلته هم ته راپه ياد شوې.
هغه بل وويل: منگولې او پنجې بې دليوانو نه دي او خونخواردی دا خل هم ته راپه ياد شوې.
بې گناه خلک مې په زندان کې ولیدل، ته راپه ياد شوې.
هغه ورځ چا پوښتنه وکړه چې په غلو زهير، دمجرمينو طرفدار، دمظلومانو دښمن، د ناحقې ملگری، د قاتلاتو حامی
څوک دی؟
ماته ته راپه ياد شوې.

سياست

وايه يوڅه کوه بل څه.
له بل نه پوښتنه کوه! پخپله هېڅ مه وايه!
په شپه کې د لمر وړانگې ښيه! په ورځ کې د تورتم ښيې.
که خبروې خان نا خبره کړه! که خبر نه وي د با خبری مظاهره کوه!
شکره لکه مرچ خوره. مرچ لکه شکره.

خلک څه وائي؟

يو وائي په دوايرو کې بې پيسو د چاکارنه کېرې، بل وائي دخان او ملک رسوخ او اعتبار ورځ په ورځ زياتېرې او
ضعيفانوته پنجې تېرې کېرې.
څوک وائي دلته نوی نهضت او فعاليت نشته، ځينې وائي صحيح اشخاص او د فکر خاوندان نشته.
شاعر وائي: نشاط او طراوت، ذوق او سرور، احساسات او جذبات نشته.
ملا وائي: د جلال آباد په نوي ښار کې مسجد او د اذان غږ نشته.
رجب خان وائي: د جلال آباد نوی ښار جوړ نشو او زور ښاريه لوی لاس وړان شو.
دنوي ښار نقشه لکه د سيد جمال الدين قبر، ياد قرغې بند هېڅ نه جوړېرې او هېڅوک نشي پوهيدلی چې د ښار مخه
کومې خواته ده او څنگه يا کله جوړېرې.
حميد وائي:

چې دې نکرپه نيکونک ونام لور په دوه چومه دې د ختومشه بام لور

بل خای وائي:

د ریا په حق پرستو پورې خاندی په هر دم د برهمن بت پرستی

یونس وائي:

بندگي چې د ریا کوي یونسه! دهغه ریره خيسته ده نايي غواري

بسه لباس کې څه دخدای بندگي نشي؟ چې جامه دې د ریا واغوسته برگه

عليخان وائي:

ژوبل زره به دې روغ نکړي عليخانه! پسې مه ځه جراحان دي طبيب نشته

د بگل په کتاب څه شی علم بويه هر صحاف په ملایانو حساب نه دی

پير محمد وائي:

داد فرياد مې تر فلکه نه رسېږي دپتنگ په دود وړبتېرم خموش ځکه

شیدا وائي:

چې لیده پکې اثر د الم نشي څه حاصل لکه شبنم له چشم تره

څوک وائي؟؟

څوک وائي چې کور بار ترمزله نه رسېږي او د دروغو منزل لنډ دی.

د دروغو منزل خو تراخه پورې دی او کاره بارونه ترهماغه وخته مزله ته رسېږي.

څوک وائي چې بد گرزې بد پرزې.

که دا خبره رښتیا وای اوس خو به یوسری روغ نه و پاته.

څوک وائي چې د دروغجن مخ توردی. ماخو ډېر دروغجن ولیدل چې مخونه بې تک سپین دي.

څوک وائي چې دشيطانانو دې کور وران شي.

څوک وائي چې دغله په غره کېښې خای نشته.

رادي شي ودې گوري چې ښارونه بازارونه ترې نه دي ډک؟

څوک وائي چې غل نه بې له پاچا مه ډارېږه!

ایا دناحتې له شاهدانو نه وېره نه ده په کار؟

څوک وائي چې په تشو خبروکار نه کېږي؟ دلته خو په خبرو هرڅه کېږي او بې خبرو هېڅ نه کېږي.

څوک وائي چې د غله په ریره خلی وي ډېر غله شته چې بیخي رېږه نه لري.

خوک وایې چې ډېر وایې لږ ترې خبرې، ما خو ولیدل چې هېڅ ترې نه خبرې.

څه وکړو؟؟

مور ډېر کارونه لرو او زموږ وظایف ډېر سنگین دي.

هرڅه چې کوو هېڅ نه کېږي او هېڅ نشو کولی.

داولې؟

داځکه چې: کار په سړيو کېږي او مور ډېر دکار سړي نه لرو.

خوک چې لږ غوندې سم او صحیح کار کولی شي خلک یې نه خوښوي او ناکامه کوي یې.

هغه چې د خلکو خوښ وي هغه یې دخلکو له مراعاتونو نور هېڅ نه کوي او دخلکو د خوشحالی د پاره هر څه کوي.

دڅنگه خلکو مراعات او خوشحالی؟

دهغو خلکو چې پخپل خپروشره هېڅ نه پوهېږي.

ژرنده او جمایت نه پېژني.

لکه گډې او اوزې په قصاب او شپون پسې یو راز مندې وهي.

دوه ملکان یې یو د بل سیوری په ډانکو نو وهي.

ددوه خانانو خوسي یې یو ځای نه څري.

ددوه پیرانو مریدان یې یوله بل سره د خدای لپاره دښمنې کوي.

دوه ملایان یې یو په بل پسې مونځ نه کوي.

دوه تېرونه یو په بل پسې نه ځي.

اجتماعي شعور او احساس په کېښې نشته.

له حق او حقیقت، انصاف او عدالت سره مینه نه لري.

ښه نو مور څه وکړو؟

مور باید یو څو تنه د کارسړي پیدا کړو.

چې هم کارو کړي، هم په کار پوه وي، هم دکار کولو صحیح طریقه ورمعلومه وي.

ځینې کسان وایي په یوڅو کلانو نه پسړلی کېږي، په یوه مملکت کېښې څو تنه هېڅ نشي کولی، څو تنه به کوم ځای ته

ورسېږي، ترڅو ټول ښه نه شي کارونه نه ښه کېږي.

په دغسې خبرو ساده گان ډېر ژر غولېږي او هغه کسان چې انسان ته یوازې د جسمانیته له خوانه گوري بلکې تدبیر، فکر

او د ادراک قوت ته گوري هغه پوهېږي چې یو سم او صحیح انسان د یوې سمې او صحیح نقشې او صحیح پروگرام په

طرح کولو په دنیا کېښې لوی لوی کارونه کوي او ډېر خلک په سمه لاره د عالی مقصد په لورې روانولی او بیولی شي.

د دغه شان څو تنو سړو له لاسه ډېر ډېر کارونه کېږي او دغسې اشخاص هر ځای ته رسیدلی شي.

په دغسې یو گڼ باندي سل پسړلیه جوړېږي مگر په څو پسړلیو کېښې مور دغه شان څو کلونه نشو پیدا کولی ځکه چې نه

یې شو پېژندلی.

زه دا نه وایم چې نشته یاهه دې خاورو کښې استعداد محوه شوی دی ، بلکې وایم چې باید په دغسې سپرو پسي وگرزو او د وطن غرونه ، کلي او کورو نه ورپسي ولټوو.

مور نه یو خبر چې زموږ په غرونو کښې څه راز گنجونه ترخاورو لاندې پټ پراته دي؟ په دې وچه او سپیه بیدیا کښې کوم ځای د حیات اوبه ترځمکې لاندې غلې شويدي؟ په دغو خوارو او زرو جامو کښې څه راز انسانان پیدا کړي؟ په دغو خلکو کښې چه زموږ نظر اوتوجه نه جلبوي څه فکرونه او څه ارزوگانې موجودې دي. که مور په دې پوه شو چې:

دیوسف څیرو جامو کښې څه ښاده ښه لباس کښې چې ښه گناه کړي زلیخاده

راځئ ، څیرې کړو داسې جامې رښې پکې وگورو څیرې ډېرې ننکینې

نو هله به داشخاصو حقیقت او ماهیت ته ورسېږو او زموږ انتخاب به دلباس او څو خوږو خبرو له مخې نه وي بلکې دمعنی او حقیقي هویت له حیثه به وي.

مور باید هرچاته په ځیر ځیر وگورو او په خلکو کښې سترکې وغږو.

سترکې غږول یا کتل دانه دي لکه چې اوس هم ځینې دجاه و جلال خاوندان نورو ته په حقارت گوري.

ډېر خلک شته چه د چا تر ډېرې لاندې بې کلونه تېر کړي مگر لیدلې بې ندی.

ډېر خلک وایي او زه هم وایم چې دکار سړی نشته ځکه کارو نه خراب دي.

دا خبره له لویونه نیولی ، ترور وپورې هر یوکوي مگر سوال دادی چې چرته؟ او په کوم ځای کښې؟ په یوه کورنۍ او

یو ښار کښې نشته؟ که په وطن او هیواد کښې. که چېرې دکلي او کور خبره وي نوکله کله خو په یوه کاله کښې د څښلو

اوبه هم نه وي مگر په بل ځای کښې سیند بهیري او په ځینو کورونو کښې وبالې روانې وي.

که په وطن و مملکت کښې بې لټوو نو په گوشته کښې هم ځوانان شته او لعل پوره خو په میرو پوره ده.

وو پرېزی او مه و پرېزی!

که په زړه کښې فساد او خیانت نه لرئ! که صحیح نیت اوښې ارزوگانې درسره وي ، که د حق او حقیقت په قوت عقیده لرئ.

له حق وبلو او حقیقت ښکاره کولو مه و پرېزی او په حقاني جرئت نا حقه ظلمونه او داو هامو بوتان مات کړئ!

په هرځای او هر چا کښې چې خیانتونه او فسادونه ، ظلمونه او بد کارونه ، ریا او تزویر ، بې کفایتي او نالایقي وینئ ورسره

جهاد وکړئ او په هر مورد کښې خپل صحیح او انتقادي نظریات ښکاره کړئ!

له هېچا مه وېرېږئ او هېڅکله سترگې مه پټوئ!

که د خپل شخصي اونفسي اغراضو لپاره کار کوئ!

که د وطن اومملکت په نامه خلک غولوئ!

که په زړه کېږي او برکي لري!

نو ددې عصر له بصیرت نه ووېرېږئ اوپوه شئ چې کاره بارونه ترمزله نه رسېږي او بې اساسه عمارتونه ډېر ژر نړېږي.

که یو آمر په تاسې باندې سترگې سرې کړي او له قانون اوعدالت نه خلاف امرونه کوي، که یو خان اوملک په خپل زور

او قوت تاسې نه بیخایه لحاظونه او مراعاتانونه غواړي که څوک لوړو مقاماتو ته لاره لري او په تاسې د سفارش خطونه

راوړي مه وېرېږئ او په حق ټینګ ودرېږئ.

که تاسې خیانت ته اقدام کوئ یا دنفس دشيطان لپاره حق باطلوئ که هر څومره موافقتونه درسره وي او قوي لاسونه

درسره شریک وي، که ټول عمر مویوه اوبل ته تملقونه کړی وي نو د سبا ورځې له باز خواست نه ووېرېږئ!

هو! د مظلومانو او بې وزلو له فریاد نه ووېرېږئ!

هغه کسان چې تاسې خپلو معايبوته ملتفت کوي اوستاسې نقایص درنښي له هغوی نه مه وېرېږئ! مگر له هغو متملقینو نه

وډارشئ چې ستاسې خیانت ستایي اوستاسې په سترگو پردې غوړوي.

چا چې په مملکتې دواړو کېږي لکه دشركتو امران یوازې په پیسو کومه رتبه پیدا کړیده یا بې په خوشامدو او تملقو نو

ځان یوه حدته رسولی وي او وظیفه نه پېژني بلکې اشخاص او درباریان پېژني، هغه بایدله خپل آینده سر نوشت

څخه ووېرېږي.

هغه کسان چې خدای پېژني او له وطن او ملت سره علاقمند وي دمملکت له تخت و تاج او له خپل اولوالامر او پادشاه

سره رښتیا نه مینه او علاقه لري د حق او عدالت له مقتضا سره سم د خدای دپاره کار کوي نو:

(لاخوف علیهم ولا هم یحزنون).

استان وین!

استاذ مور ته درس راکاوه او مور بې ډېرښه پوه کولو.

دده په تعلیمونو، اجتماعي شعور او احساس ډېر قوي کیده او په مغزو کې بیداري پیداکیدله ده مور ته د حساب او محاسبې اصول هم ښودل او ویل یې تاسو باید هر وخت له ځانه سره حساب وکړئ او حسابي خلک اوسئ! یوه ورځ یې د حساب په درس کې مور ته ویل:

که یو عدد له بل عدد سره داسې یو ځای کړو چې یو پاس او بل لاندې وي لکه 2 نو څلور (4) ترېنه جوړېږي او دیوه وجود په بل کې محوه کېږي او استقلال یې ورکېږي.

مگر که دواړه څنګ په څنګ یو ځای کړو لکه $(2, 2)$ نو دوه ویش وړځې جوړېږي او دوه شل کېږي د دواړو عددونو شکلونه او صورتونه هم په خپل حال پاته کېږي.

ځکه چې په دې صورت کې دملګرتیا، اتفاق او ورورولۍ راز پټ دی او په هغه بل صورت کې تفوق تسلط او محوه کول مضمري دی.

ده ویل که داتفاق او مګرتیا په صورت یوتن په ځان پسې بل روان کړی شي نو قدر او مقدار یې ډېر زیاتېږي او مرتبه یې لوړېږي.

(یعنی له احادو نه عشراتو، ماټو او الوفو.... ته خبره رسېږي). که یو د بل په اوږو سپرېږي او بل د بل په اوږو نو که پنځه تنه وي یعنې پنځه الفونه یو د بل په سر د پاسه کېږدو هماغه پنځه وړځې جوړېږي او شکل و صورت یې هم محوه کېږي زموږ استاد مور ته په حساب او ریاضي کې هم دا اجتماعیاتو او سیاسیاتو د فلسفې درسونه را کول او مونږ یې پوه کولو چې باید یو له بل سره داسې یو ځای شو چې د تنازع.... په میدان کې څنګ په څنګ ودرېږو او څوک د چاپه سر باندې پسې کېښېږدي، یو د بل استقلال سلب نه کړي دلاندې کولو او محوه کولو غرض په کې نه وي بلکې یو د بل درجه او مرتبه لوړه کړي.

ده ویل: مور به یو مخکې کوو او مشرکوو به یې مګریو د بل په سر نه سورېږو او د بل د ټیټولو چم به نه کوو. زموږ استاد دا هم ویل:

که مونږ دوه مساوي عدونه لکه $(1, 1)$ ، $(2, 2)$ ، $(3, 3)$ هریو له بل نه وړاندې وروسته کړو نتیجه یې یوه ده مګر په دوه متفاوتو عدونو کې تقدیم و تاخیر ډېر فاحش فرق راوړي او په مقدار کې ډېر تفاوت راځي.

که مور یو او نه یو ځای کوو او داسې یې لیکو $(1, 9)$ نولس کېږي مګر شل کېږي نه که هم دغه دوه عدونه داسې ولیکل شي $(9, 1)$ خبره سلوته نږدې کېږي او ډېر زیادت په کې راځي.

همدغه سبب دی چې په پوهو جوامعوکښې هغه څوک دمخه کېږي چې قدر او مقدارېې له هغه بل نه زیات وي او دده په مخکې توب باندې دجامعې قدر او قیمت ډېر لوړېږي. مور باید په دې سرپوه شو او د هر چا استعداد، معیار، مبلغ او مقدارته وگورو.

عجیب انسان

رونه نه دی مگر خپل عیبونه نه ویني.
کون نه دی مگر خپله اوري اود بل نه.
زړه لري زړه سوی نه لري.
خپله لږه پوهه ورته ډېره ښکاري د بل ډېر علم ورته لږ معلومېږي.
دبل لږ مال ډېر په نظرورځي او خپل ډېر مالونه ورته لږ ښکاره کېږي.
ددې لپاره چې خلک ورته لاس په نامه ودرېږي، خلکوته لاس په نامه درېږي.
دفرعونیت لپاره غلامي قلوبو او د عزت لپاره ذلت ته غاړه ږدي.
دین په دنیا خرڅوي اودنیا په پوځو اعتباراتو پلوري.
لکۍ نه لري او خلک ورته بې لکۍ نه وايي.
څلورپښې نه لري او په څلورو روان دی.
آس نه دی مگر خلک په لغتو وهي.
ښکرنه لري مگر سرتمبه دی.
له عقله پیاده وی مگر هېڅکله پلې نه گزري اوپه موټرکښې هم د خپل جهل په خره سپور وي.
ته به وایې: دا څوک دی؟ زه وایم: بې پوهې زورور.

خان لالا

خان لالا هېڅکله بې نوکرو او سړيو نه ګرزي.

دی هېچا يوازې نه دی ليدلی.

پخپل صفت هر څوک خوشحاليږي مګردی بې له خپلو اوصافو بله خبره نشي اوريدلی.

که بل څوک دده صفتو نه بيان نکړي دی پخپله خپل صفت په نښه شان کولی شي اولکه سپايي پخپله ځان ستايي.

خان لالا بخشونه هم کوي او په کال کښې په زرهارو روپۍ نقداو جنس يوه او بل ته ورکوي مګر خوار او غريب ته سوی مړۍ هم نه ورکوي.

حاکم او علاقه دار، مدير او مامور، خان او ملک ته سل قسمه طعامو نه تياروي مګر مسافر، کونډې او يتيم ته يوسکړک هم نشي ورکولی.

که تاسې خان لالا خوشحالی نو قلم او کاغذ راواخلي او دده بخشونه حساب کړئ يابې خرڅ يو په لسه زيات وښيئ مثلاً دده په مخکې وواږئ چې د خان په کور کښې يو کورکمند د کال څلويښت منه لکېږي او دغوريو خوبې هېڅ حساب نشه.

خان لالا نور صفتونه هېڅ نه پېژني، پام کوي چې د فضل و لياقت خبرې دده په مخکې ونه کړئ، او دا اجتماعي خدماتو يا اخلاقي فضايو نوم په خوله وانخلي، تاسې به د خانانو په خوی او بوی بلدنه ياست مګر ماله رجب خان سره ډېر صحبتونه کړي او دوی ډېرښه پېژنم.

ماڅينې داسې خانان هم ليدلي دي چې له خواری ژرنده ساتي او له کبره مزه اخلي.

رشوتونه

رسمي رشوت: هغه رشوت چې حاکمان، ماموران، قاضيان او منصبداران بې اخلي.

غير رسمي: هغه چې خان، ملک، ناظر او نورو ته ورکول کېږي.

معنوي رشوت: تملق مخامخ صفتونه دعاگانې او داسې نور.

د پاک نفسو رشوت: دايکه، د حقوقو پيسې، خدمتونه، مېلمستيا.

د ظالمانو رشوت: هغه رشوت چې حق باطلوي او باطل حق کوي.

دهونښارانو رشوت: چې کار له حق او اصولو سره سم وکړي او رشوت په کښې واخلي.

افراطي رشوت: چې دبانکونو داسهامو اخستلو لپاره وي.

غير افراطي: چې د نس مړولو او تن پټولو لپاره وي.

د ربا کارانو رشوت: لږشۍ ردول او په مجلسونو کې يادول او په ډېرو باندې غلې کېدل.

د فاسقانو رشوت: پيمخې.

د احمقانو رشوت: د رشوت په طمع او اميد له حق او قانون نه تېرېدل.

د محطاطو رشوت: د يوه اوبل لحاظونه او مراعاتونه.

د متملقينو منطق

يوه پاچا له چانه پوښتنه وکړه چې زما په ورغوو باندې ولې ويښته نشته.

هغه وويل ځکه چې پاچا پخپلو لاسونو باندې په لپولو روپۍ خلکوته ورکوي او ورغوي بې سولپري.

پاچا وويل چې دنورو خلکو ورغوي خو هم ماغوندي دي.

هغه وويل: هغوی هم پخپلو لپو ستاله لپو څه اخلي او ورغوي بې سولپري.

پاچا بيا وويل: هغه چې زه هېڅ نه ورکوم د هغوی ورغوي هم دغه شان دي.

هغه په جواب کېږي وويل: هغوی چې ستا پخششونه د نورو په حق کېږي وينې نوله ډېر حسرت او ارمانه خپل ورغوي

سولوي او افسوسونه کوي.

د بنځو ډار

يوه وويل: زه له خپلې بنځې دومره ورپرېم چې هر څه وايي هغه کوم.

بل وويل: زه بې له ويلو هم د هغې په رضا کار کوم.

درېم غږ کړ چې زه هېڅکله بې له څه تحفي اوسوغاته کورته نشم تللی.

څلورم وويل: ماله ډاره بېخي بنځه نه ده کړې.

مور په هر چاپسې نه ځو

يومانگري په لاره کېږي مخکې شو.

بل ورته وويل: مور پښتانه يو په چاپسې نه ځو او څوک نه پرېږدو چې له مور نه دمخه شي.

هغه وويل: رښتيا چې تاسې تل په خروپسي خي او خره مو په مخکې وي يا د اسونو په مخکې منډې وهی او په سړو پسي هېڅکله نه خي.

په خروکښي هم الفت شته

له يوه ليکونکي سره چې تخلص يې الفت و خوتنه ملکري ولاړو. خوتنه خره په لاره تېرېدل چې وربوزونه يې يوله بله نژدې کړي و او ختونه يې کړول. يوه غږ کړ چې په خروکښي هم الفت شته. الفت سمد لاسه وويل: هوا لکه زه چې په تاسې کښي يم.

درجې خان دعوتنامه

ښاغلی.....!

له ډېرې مودې مې دا سودا وه چې يوه شپه تاسې ميلمانه کړم مگر جرئت مې نشو کولی ځکه چې اوږه ډېر کران دي. نن سهار ستاسې طالع بيدارې وې چې دحاتم طايي کتاب لاس ته راغی او تر تائير لاندې راغلم. په همدغه وخت کښي دامشهوربيت هم راپه يادشو:

مهمان روزي بخود مياورد پس گناه ميزبان رامی برد

نومې له ځان سره فيصله وکړه چې دگل کرم وخت هم دی او دپنج کتاب ملاصاحب هم ويلي دي:

کرم مایه شاد مانی بود کرم حاصل زنده گانی بود

نوراشه! په يوه دانه گل کرم به جناب قاضي صاحب او دوه نورملکري خوشحاله کړي او ضمناً به دخپل جود او سخا يوه دوه ناحقې شاهدان هم دقاضي په مخکې تېرکړي. نو ای کرانو ورونو کرانو ملکرو! (توکل په خدای) بېکاته زما ځای ته راشی!

مگرگوري! خدای پاک فرمايلي دي: (کلواوا اشربوا ولا تسرفوا).

نوتاسې هم يې امري مه کوئ! ځکه چې دهبوبيارانو متل دی: (نيم نان راحت جان).

بله دا چې: طمع رانبايد که چندان کنی که صاحب کرم راپيشمان کنی

(لاهور رجب)

نتیجه یعنی چه؟

رجب خان: دامامورین او میرزایان چي نتیجه نتیجه وایي ددی خه معنی اونتیجه خه شي ته وایي:
عجب خان: لکه له شودو نه چي خوک پیروی ټول کړي یاله مستو نه کوچ وباسي نتیجه هم دغه شان شی دی. کوم
مامور چي دیوی فقرې تحقیق اوتفتیش ته مقرر شي او له خلکو سره دومره سوال او جواب وکړي چي مقصد اومدعا
ورکه شي نو بیاچي له هغو پانو نه مطلب راباسي نتیجه ورته وایي:
رجب خان: ښه دې پوه کړم، هغه ورځ چي زموږ کلي کښي مړی شوی و او حاکم صاحب له میرزایانو سره راغی
قاتلان خو تبتیدلي و مکر دوی دا نور خلک له سوال و جواب لاندې ونيول او یو سوال به یې خوځو ځله کاوه. زه
حبران یم چي ولې دوی یوه خبره دومره شاري اوخلک په توراو سپین اړوي اوس پوه شم چي دوی کوچ ورځني
ایستل او پیسې یې پکې اخستلي نوهرکله چي نتیجه اویسې لاس ته ورغلې بیا خوک په مړي پسې ونه گرزیدل اونه یې
چاپوښتنه وکړه.

ښه دمیرزایانو په نتیجه خو دې پوه کړم اوس یو خونوړي نتیجې هم راوښیه.
عجب خان: نتیجه په هر ځای کښي فرق کوي ځکه وایم چي زموږ په ملک کښي:

دعلم نتیجه: امامتي کول او خیراتونه خوړل.

داموریت نتیجه: رشوتونه اخستل.

دمال او ثروت نتیجه: سودکول.

دهوښیاری نتیجه: چل اوفریب.

دناپوهی نتیجه: شرارتونه او فسادونه.

دنادارای نتیجه: غلا او ناحقه دعوی.

د قوت نتیجه: ظلم او تعدی.

دپاک نفسی نتیجه: فقر او قرضداری.

دچالاکی نتیجه: معتبری.

د چاپلوسی نتیجه: دآمرینو خوشحالی.

انسان یعنی چه

رجب خان خوبه تاسې پېژنی چي وظیفې یې نه دي خوړلي مگر ملا شوی دی، د ادبیاتو په فاکولته کښي یې خه نه
دي لوستي خومقالې لیکلي اوشعرونه ویلی شي.
داستدلال قوت یې هم بدنه دی اوپه فیلولو جی کښي لاس خه چي پښي هم لري، څنگه چي ده خبرې عجیبې
غریبې دي هغسې یې دلایل هم دي.

هغه ورځ چا ورنه پوښتنه وکړه چې انسان يعنې څه ؟

ده وويل:

منطقيان ورته حيوان ناطق وايي يعنې هغه حيوان چې خبرې کوي.

شاعران وايي:

په ناطق حيوان تعريف چې دانسان کړي

په خبرو غوليدلي هلکان دي

سړی نه دی چې بې کار دسرونه وي

په خبرو که هر څومره ښه پوهېږي

ډاروين وايي: انسان دپېرزوی يا لمسی دی.

مگر زه بې له خان صاحب بل چا ته انسان نشم ويلي ځکه چې پاک خدای انسان ته ظلم او جهول ويلي دی اوله خان نه زيات ظالم او جاهل نه پيدا کيږي.

رجب خان د لغوي تحقيق په وخت کې کله چې پښتو يا فارسي لغتونه عربي ته راکاري نو خان اوخاين له يوې مادې نه مشتق بولي، مگر کوم وخت چې عربي لغتونه پښتوکوي نو بيا وايي چې (انس) يا انسان له (نس) نه ماخوډ دی نو د د هر چا چې نس لوی وي او په پرديو مالونو هم نه مېږي هغه خان او حضرت انسان دی.

خوشحالي او غم

له خوبه راپا څېدم، سترگې مې ومښلې، د ډول او سرنې اوازمې ترغوره شو.

يوه شيبه وروسته سره ډولې او لويه ورا رانکاره شوه چې ډېر خلک ورسره خوشحاله روان و.

زه هم له دوی سره ملگری شوم او په دغه خوشحالي کې مې ځان شريک کړ.

ماغونډې نور هم ډېر خلک له دې ډولې سره روان و او په پردي واده کې بې لاسونه غورځول. څوک چې ددنيا په

خوشحاليوکښې مطالعه لري هغه به ماته هېڅ تعجب ونه کړي.

که مور د دنيا لويه وراوگورو نو د خوشحالي ناوې ديوه کورته ورځي مگر وچولې دډېرو غوربدلې وي.

دډولۍ دننه حال چاته نه وي معلوم، دډولۍ خاوند په راز راز تصور اتوکښې ورک وي. او نه پوهېږي چې بېگانه به څه راز بشره ويني؟

دغه مجهوله لیلی او نا معلوم حقیقت په بنایسته حجابونو کښې پټ وي او ټوله ساحري یې په همدغه پټوالي کښې وي. په دغه حال کښې چې د واده خاوند لا د حسن او جمال له مخه پورنی نه و اخستی او یوازې د مینې او محبت په کیف مست و خپل ځان یې د سعادت اونېکمرغۍ رڼا ته ډېر نږدې ګاڼه مګر په حقیقت کښې همدغه شیبه دی د سعادت په غیر کښې و او د خوشحالی پلوشو بې شاو وخوا رڼا کړې وه.

د دنیا هر راز نیکبختي او هر ډول خوشحالي دانسان په احساس او تصور کښې ځای لري، همدغه احساس دی چې د غم شپې او خوشحالی ورځې یوله بله بیلوي.

همدغه سبب دی چې یوشی یوسری خوشحالوي او بل خپه کوي دیوه لپاره غم د بل بنادي شي. مور په دغه ګمان چې د خپل یوه ملګري کورته د خوشحالی ډولۍ ورو ټول خوشحاله و، چا اسونه ځنلول، چا به نښې وپشتلې، ځینو اټونه کول، ځینو ټوکې او مسخري کولې او په همدغه شان وضعیت ماښام تیاره کلي ته ورسیدلو او ډولۍ دکاله په مخکې ښکته شوه.

ښځې راغلې او د ډولۍ پردې یې جکې کړې مګر بې له دینه چې یوه بنایسته مړه ناوې وويني نور څه په کښې نه و. دغې ښکلې پېغلې دانه غوښتل چې په دغه کاله ننوزي او خپل ګران ملګری په بل چا بدل کړي. دغه اجباري واده دا مجبوره کړه چې په زهرو ځان ووژني اوله ډولۍ نه جنازه جوړه کړي. د دې حال له لیدو سره سم د ژړا اوازونه پورته شوه او دهر چا په احساس کښې بدلون راغی، همدغه وخت مونږ و پوهیدو چې مونږ له یوې جنازې سره خپل تصور او ګمان خوشحاله او په خدا روان کړي وو.

زمونږ ګمان دومره قوي تاثیر درلود چې مړی بې راباندې په ډول او سرنې کورته وور. زما یوه ملګری وویل: په رښتیا چې خوشحالي څوک په زور او اقتدار یا په ډېرو پیسو کورته نشي راوړلی بلکې د زړو نو موافقت غواړي.

یو بل ملګری (چې ددې واقعي له عکس سره مخامخ شوی و) هغه وویل:

هرکله چې ګمان دومره مؤثر دی څومره به ښه وی چې دا قوت شامدام پاک وساتو او په ښه لاره کښې بې صرف کړو.

آرزو

هلته لري دغره په لمن کښې د لمر پلوشو ته څه وځلېدل لکه چې په اسمان کښې ستوري او په زرونو کښې دارزونښکلی مخ ځلېږي.

زه نه پوهېږم چې دا دسترگو لپاره ځلېدونکی شی څه شی دی؟

د کومې مستې پېغلې د لاس ائینه ده، که د کومې معشوقې د غاړې امېل نه کومه قیمت بها مر غلره لويدلې ده؟
د هغې تجلی پلوشه ده چې په کوه طور کښې بې ځان ښکاره کړی که له کوم کان اومعدن نه کوم ښکلی غمی راوتلی دی؟

دغه شان ډېر فکرونه او گمانونه پېداشول او زه بې په هغه لورې روان کړم زه نه پوهېدم چې په څه شي پسې ځم او څه به په لاس راشي؟

زما تصوراتو او خیالاتو دغه مجهول شی زما په نظر کښې ډېر ښایسته کړی و، زه خپل مطلوب ته په ډېر لور قیمت قایل وم.

ماله ځانه سره ویل چې په غرونو کښې هرڅه موندل کېږي او په دنیا کښې ځینې داسې غرونه هم شته چې د خدای استازو په کښې رازو نیاز درلود او د خدایي فکر ونو ځانگړې کښې ځنګیدلې ده، دلمر اوسپورمې لمړۍ پلوشي په دوی لویږي اود خدای د رحمت وریځې مدام د دوی په سرگړي.

دغه راز ډېر خیالونه او تصورات راسره ملګري و چې زه هلته ورغلم او خپل مقصد ته ورسیدم. هغه شی په حقیقت کښې هېڅ شی نه و او د دنیا په بازار کښې بې هېڅ قیمت نه درلوده، زه پوه شوم چې دنیا مور هروخت په همدغسې شیانو غولولي یو او ډېر خوشې شیان بې راته له ورا ځلولي دي.

له مور سره هروخت لور فکرونه اوستر خیالات ملګري وي، مګر عملاً په دغسې ناوره او خوشې شیانو پسې روان یو. هغه څه چې مور له لري وینو اوننه یو ور رسیدلي مور ته ډېر ښایسته ښکاره کېږي او په لور قیمت ورته قایلېږو مګر پس له رسیدلو پوهېږو چې مور په هسې او خوشې شیانو پسې هڅه کوو او په داسې شي پسې څو چې هېڅ نه په کارېږي هماغه لیلی چې خلک بې په دیدن پسې رنډېږي ځینې نور چې ور رسیدلي دي هغوی بې اوس له کته غورځوي او هېڅ قدر بې ورسره نشته.

دا لیلی دانسان هماغه ارزوده چې مخکې له رسیدلو یو رازوي او وروسته تر رسیدلو بل راز کېږي او د زرونو له کوره ایستل کېږي.

((پای))

خه لیکل یالیک پوه

www.ulfat.de